

Revisionsberättelse för år 2022

Revisorerna i Umeå kommun

2023-04-17

Till
Fullmäktige i Umeå kommun
Organisationsnummer 212000-2627

Vi, av fullmäktige utsedda revisorer, har granskat den verksamhet som bedrivits i styrelse och nämnder, och genom utsedda lekmannarevisorer/revisorer den verksamhet som bedrivits i kommunens företag. Granskningen har utförts av sakkunniga som biträder revisorerna.

Styrelse nämnder och utskott ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll och återredovisning till fullmäktige.

Revisorerna ansvarar för att granska verksamhet, intern kontroll och räkenskaper samt att pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionsd i kommunal verksamhet och kommunens revisionsreglemente. Granskningen har haft den omfattning och inriktning samt givit de resultat som redovisas i bilagan "Revisorernas redogörelse för år 2022".

Viktiga iakttagelser och synpunkter

Utifrån revisionens fördjupningsgranskningar under året vill vi särskilt lyfta fram de brister som vi identifierat i kommunens avtalsförvaltning. Avsaknaden av styrning medför att den avtalsuppföljning som genomförs av upphandlade entreprenörer i huvudsak är sporadisk och händelsebaserad. Det finns en uppenbar risk att kommunens förtroendekapital påverkas negativt om dess intressen i avtalen inte efterlevs, inte minst genom att berörda medborgare drabbas om leverantören inte följer de villkor som fastställts i avtal.

Därtill vill vi särskilt lyfta fram den temagranskning som genomförts i syfte att bedöma hur styrelse och nämnder arbetar för att vara en attraktiv arbetsgivare. Kompetensförsörjningen är en av kommunens största utmaningar på sikt, vilket ställer krav på ett fokuserat och strukturerat arbete för att kunna möta den. Utifrån granskningen uppmanar vi kommunstyrelsen och personalnämnden att stärka den interna kontrollen avseende den organisatoriska och sociala arbetsmiljön. Individ- och familjenämnden och äldrenämnden behöver utveckla sin styrning och uppföljning av den organisatoriska och sociala arbetsmiljön för att säkerställa att tillräckliga åtgärder vidtas utifrån identifierade risker. Likaså tillse att cheferna har tillräckliga befogenheter och resurser för att ta ansvar för de arbetsmiljöuppgifter som fördelats till dem. Inom ramen för granskningen identifierades ett flertal förbättringsområden som individ- och familjenämnden och äldrenämnden i högre utsträckning behöver arbeta vidare med, för att nå kommunens personalpolitiska mål.

Vidare vill vi lyfta fram de brister vi identifierat i vår granskning avseende kommunens arbete mot våld i nära relationer. Granskningen visar att kommunstyrelsen inte har säkerställt en tillräcklig styrning, uppföljning och utvärdering av arbetet med kommunens Handlingsplan mot våld. Vi ser positivt på det pågående arbetet men noterar att det krävs större krafttag för att prioritera det brottsförebyggande arbetet och implementeringen av handlingsplanen. Vi är kritiska till att varken kommunstyrelsen eller berörda nämnder har följt upp prioriterade aktiviteter.

Vår granskning av kommunens årsredovisning visar att kommunen avviker från Rådet för kommunal redovisnings rekommendationer avseende materiella anläggningstillgångar och leasing. Vi noterar dock att arbete med detta pågår och kommer fortgå/genomföras under 2023. Därtill noterar vi, likt föregående år,

UBL AS MS CR Pua EA PR

att målen för god ekonomisk hushållning inte omfattar eller har utvärderats för kommunkoncernen som helhet.

Baserat på våra granskningar gör vi följande bedömningar.

Vi bedömer att individ- och familjenämnden, äldrenämnden, byggnadsnämnden och nämnden för grundläggande IT-kapacitetstjänster delvis har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt sätt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt.

Vi bedömer att kommunstyrelsen och övriga nämnder har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt.

Vi bedömer att kommunstyrelsens, fritidsnämndens, för- och grundskolenämndens, gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens, kulturkommitténs, individ- och familjenämndens, äldrenämndens, tekniska nämndens och Umeåregionens gemensamma nämnd för drift och hantering av personaladministrativa systems interna kontroll har varit delvis tillräcklig.

Vi bedömer att övriga nämnders interna kontroll har varit tillräcklig.

Vi bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande.

Vi bedömer att resultatet enligt årsredovisningen delvis är förenligt med de finansiella mål som fullmäktige uppställt. Vi bedömer dock att resultatet enligt årsredovisningen inte är förenligt med de verksamhetsmål som fullmäktige uppställt. Detta då samtliga mål endast bedöms vara delvis uppfyllda i samband med delårsrapporten. Bedömningen försvåras av att målen är av övergripande karaktär och långsiktiga, samt saknar tydliga mål- och mätvärden för innevarande år.

Vi tillstyrker att fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för styrelse, nämnder och utskott samt enskilda ledamöterna i dessa organ.

Vi tillstyrker att fullmäktige godkänner kommunens årsredovisning för 2022.

Umeå den 17 april 2023

Ewa Miller, ordförande

Eva Arvidsson

Lennart Salomonsson

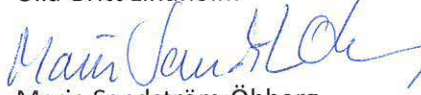
Anders Rålin

Per-Erik Evaldsson, vice ordförande

Ulla-Britt Lindholm

Marie Sandström-Öhberg

Till revisionsberättelsen hör bilagorna:

Revisionsredogörelse för år 2022

Granskningsrapporter från lekmanarevisorerna i Umeå kommuns bolag

Kommunrevisorerna

Revisorernas redogörelse för år 2022

**Bilaga till revisionsberättelse
Till Kommunfullmäktige i Umeå kommun**

1. Revisionens inriktning och genomförande

I enlighet med kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och kommunens revisionsreglemente lämnar vi följande redogörelse för vår granskning.

Granskningen baseras på en bedömning av risk och väsentlighet omsatt i en fastställd revisionsplan.

Delårsrapport och årsredovisning har granskats.

Vi har under året genomfört en grundläggande granskning av styrelse, nämnder och bolag. Som en del av den grundläggande granskningen har revisorerna löpande tagit del av styrelsens och nämndernas protokoll, väsentliga styr- och uppföljningsdokument samt träffat styrelse, nämnder och bolag för dialogsamtal. Iakttagelser och slutsatser från dessa har dokumenterats i separata rapporter.

Fördjupade granskningar har genomförts utifrån vår risk- och väsentlighetsanalys, vilka utgjort underlag till bedömningen av styrelsens, nämndernas och bolagens verksamhet, måluppfyllelse, interna kontroll och redovisning¹. En sammanfattning av dessa återfinns i denna redogörelse. Rapporterna finns i sin helhet att läsa på Umeå kommuns hemsida: <http://www.umea.se/revision>

De som av kommunfullmäktige utsetts som lekmannarevisorer för granskning av kommunens hel- och delägda bolag, har granskat bolagens verksamhet och interna kontroll och lämnat granskningsrapporter. KPMG har biträtt lekmannarevisorerna i deras arbete.

Vi har som förtroendevalda revisorer och lekmannarevisorer biträttats av EY och KPMG i vår granskning.

Denna redogörelse är en kort sammanfattning av revisorernas granskningsinsatser avseende nämnder och kommunstyrelsen samt bedömning utifrån detta. Revisorernas genomförda granskningsinsatser ligger till grund för det uttalande som revisorerna gör i revisionsberättelsen. I revisionsberättelsen:

- informerar revisorerna om sitt uppdrag och utgångspunkter för granskningen
- redogör revisorerna för resultatet av revisionen och för ansvarsprövningen viktiga iakttagelser och bedömningar

¹ Lekmannarevisorerna uttalar sig inte om bolagets räkenskaper

Kommunrevisorerna

- bedömer revisorerna om resultatet i årsredovisningen är förenligt med de mål för god ekonomisk hushållning som fullmäktige beslutat om
- lämnar revisorerna ett uttalande om de tillstyrker eller avstyrker att årsredovisningen godkänns
- framställer revisorerna eventuella anmärkningar och anger grunden för dessa
- lämnar revisorerna ett särskilt uttalande om ansvarsfrihet tillstyrks eller avstyrks och anger grunden för detta
- markerar revisorerna eventuella hinder i revisionen, samt informerar om eventuella inskränkningar i granskningen p.g.a. jäv eller val av revisorer med undantag.

Om revisorerna riktar anmärkning eller avstyrker ansvarsfrihet, framgår anledningen i revisionsberättelsen. Revisorerna hänvisar vid kritik till en eller flera av nio grunder:

1. Bristande måluppfyllelse – verksamhet
2. Bristande måluppfyllelse – ekonomi
3. Ohörsamhet/obstruktion
4. Icke lagenlig verksamhet eller brottslig gärning
5. Brister i styrning och intern kontroll av verksamheten
6. Brister i styrning och intern kontroll av ekonomi
7. Otillräcklig beredning av ärenden
8. Obehörigt beslutsfattande
9. Ej rättvisande redovisning

Kommunrevisorerna

2. Väsentliga händelser under granskningsåret 2022

Covid 19-pandemin höll oss i ett fortsatt grepp i inledningen av året med fortsatt höga sjuktal, för att därefter avklinga något. År 2022 har därefter präglats av kriget i Ukraina med ett förändrat säkerhetspolitiskt läge. Medvetenhet och fokus på hot och risker har ökat, bland annat avseende IT-, informations- och cybersäkerhet. Det har också rått en stor osäkerhet i ekonomin, med ökade råvarupriser, ökade energipriser, höjda räntor och en inflationstakt som fortsätter öka. Detta har påverkat samhället i stort, även kommunen.

Kommunen förberedde sig i inledningen av året för ett flyktingmottagande i motsvarande omfattning som 2015. Antalet flyktingar från Ukraina var dock betydligt lägre än befarat. Osäkerheten har också varit stor kring hur det ekonomiska läget ska påverka kommunens ekonomi och resultat. Det stigande energipriset har medfört en positiv budgetavvikelse för kommunen, då det medfört ökade intäkter för kraftverksamheten. Det har dock haft påverkan på investeringsverksamheten då det är ett flertal faktorer som påverkar möjligheten att genomföra projekten i önskad takt. Revisionen har under året följt utvecklingen och den eventuella påverkan det har haft på styrelse, nämnder och bolag.

Under året har arbete pågått med att implementera de riktlinjer som fullmäktige fastställde 2021 avseende ägarstyrning och aktiverande styrning. Därtill har Umeå kommuns reglemente för styrelse och nämnder reviderats. Implementeringen kommer att fortsätta under 2023 och revisionen kommer att fortsatt följa arbetet för att säkerställa att fullmäktiges beslut efterlevs.

Kommunrevisorerna

3. Granskning och bedömning av arbetet i styrelse och nämnder

Nedan kommenteras den granskning som gjorts av styrelsen och respektive nämnd under året. Vad gäller fördjupningsgranskningar kommenteras granskningarnas innehåll och slutsatser särskilt under avsnitt 5.

Kommunstyrelsen

Inom ramen för den grundläggande granskningen har vi under året genomfört dialogträffar med presidiet och styrelsen. Vidare har vi följt styrelsen och dess utskott genom att ta del av och läsa protokoll och andra väsentliga styr- och uppföljningsdokument. Vi har också granskat delårsrapport och årsredovisning för 2022.

Utökningar inom ramen för den grundläggande granskningen har genomförts inom följande områden:

- Samverkan i bostadsförsörjning för äldre
- Kommunstyrelsens uppsiktsplikt

Vi har även genomfört fördjupade granskningar inom kommunstyrelsens område:

- Temagranskning – Attraktiv arbetsgivare
 - o Delgranskning 1. Granskning av det organisatoriska och sociala arbetsmiljöarbetet
 - o Delgranskning 2. Förstudie avseende styrning och uppföljning inom områden som kan påverka arbetsmiljön och kompetensförsörjningen
 - o Delgranskning 3. Granskning av styrning och uppföljning av chefs- och ledarskap
- Granskning av samverkan i planprocessen
- Granskning av kommunens inköps- och upphandlingsprocess
- Granskning av kommunens avtalsförvaltning

Temagranskningen avseende attraktiv arbetsgivare visade att kommunstyrelsen i stor utsträckning säkerställt en tillräcklig styrning, uppföljning och kontroll inom de områden som omfattats av temagranskningen. Den interna styrningen och kontrollen avseende den organisatoriska och sociala arbetsmiljön bedöms dock kunna stärkas för att fånga upp och åtgärda eventuella problem i ett så tidigt skede som möjligt. I den samlade rapport som upprättades framgår ett antal förbättringsområden, som i huvudsak är riktade till ansvariga nämnder (individ- och familjenämnde samt äldrenämnden). Detta berör dock även kommunstyrelsen utifrån deras arbetsgivaransvar samt dess övergripande ansvar att leda arbetet med, och samordna utformningen av, övergripande mål, riktlinjer och ramar för styrningen av hela den kommunala verksamheten samt att övervaka att de av fullmäktige fastställda målen och planerna för verksamheten och ekonomin efterlevs.

Kommunrevisorerna

Granskningen av avtalsförvaltning visade att kommunstyrelsen inte har säkerställt en ändamålsenlig avtalsförvaltning med tillräcklig intern kontroll av kommunens ingångna avtal. Brister finns bland annat kopplat till styrning och roll- och ansvarsfördelning.

Granskningen av inköp och upphandling visade att kommunstyrelsen inte har säkerställt en ändamålsenlig upphandlings- och inköpsprocess. Brister finns i ett antal väsentliga avseenden; otydlighet i roll- och ansvarsfördelning, diskrepans mellan styrande dokument och praktiskt arbete, brist på centrala kontroller samt svårigheter i nuvarande system att inhämta korrekta data för analys och uppföljning.

Granskningen av samverkan i planprocessen visar att det finns ett behov av att kommunstyrelsen, utifrån sitt beredande ansvar, förtydliga byggnadsnämndens reglemente rörande de delar som avser detaljplaner av principiell beskaffenhet. Likaså finns behov av att efterfråga rapportering från byggnadsnämnden avseende samverkan i planprocessen

Vi bedömer att styrelsen säkerställt att verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt.

Utifrån identifierade brister i genomförda fördjupningsgranskningar bedömer vi att styrelsen delvis säkerställt en tillräcklig intern kontroll.

Personalnämnden

Inom ramen för den grundläggande granskningen har vi under året genomfört dialogträffar med presidiet. Vidare har vi följt nämnden genom att ta del av och läsa protokoll och andra väsentliga styr- och uppföljningsdokument. Vi har också granskat nämndens rapportering i samband med delårsrapport och årsredovisning för 2022.

Vi har även genomfört fördjupade granskningar inom kommunstyrelsens område:

- Temagranskning – Attraktiv arbetsgivare
 - o Granskning av det organisatoriska och sociala arbetsmiljöarbetet
 - o Förstudie avseende styrning och uppföljning inom områden som kan påverka arbetsmiljön och kompetensförsörjningen
 - o Granskning av styrning och uppföljning av chefs- och ledarskap

Temagranskningen avseende attraktiv arbetsgivare visade att personalnämnden delvis säkerställt en tillräcklig intern styrning och kontroll avseende den organisatoriska och sociala arbetsmiljön. Arbetet bedöms dock kunna stärkas för att fånga upp och åtgärda eventuella problem i ett så tidigt skede som möjligt.

Vi bedömer att nämnden säkerställt att verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Vi har dock inte kunnat styrka att nämnden har verkat för att nå måluppfyllelse för de personalpolitiska målen.

Vidare bedömer vi att nämnden har säkerställt en tillräcklig intern kontroll.

Kommunrevisorerna

Byggnadsnämnden

Inom ramen för den grundläggande granskningen har vi under året genomfört dialogträffar med presidiet och nämnden. Vidare har vi följt nämnden genom att ta del av och läsa protokoll och andra väsentliga styr- och uppföljningsdokument. Vi har också granskat nämndens rapportering i samband med delårsrapport och årsredovisning för 2022.

Utökningar inom ramen för den grundläggande granskningen har genomförts inom följande områden:

- Samverkan i bostadsförsörjning för äldre

Vi har även genomfört fördjupade granskningar inom byggnadsnämndens område:

- Granskning av samverkan i planprocessen

Granskningen avseende samverkan i planprocessen visade att nämnden endast delvis säkerställer att samverkan i planprocessen är ändamålsenlig.

Vi bedömer att nämnden delvis säkerställt att verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt sätt. Detta då nämnden bedöms kunna utveckla sitt arbete med uppföljning av måluppfyllelse. Genomförd fördjupningsgranskning visar också att det inte genomförs en ändamålsenlig uppföljning av hela detaljplaneprocessen inklusive hur samverkan har skett. Vi bedömer dock att verksamheten bedrivits på ett från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Vidare bedömer vi att den interna kontrollen varit tillräcklig.

Fritidsnämnden

Inom ramen för den grundläggande granskningen har vi under året genomfört dialogträffar med presidiet och nämnden. Vidare har vi följt nämnden genom att ta del av och läsa protokoll och andra väsentliga styr- och uppföljningsdokument. Vi har också granskat nämndens rapportering i samband med delårsrapport och årsredovisning för 2022.

Vi har även genomfört fördjupade granskningar inom området:

- Granskning av kommunens avtalsförvaltning

Granskningen av avtalsförvaltning visade att nämnden inte har säkerställt en ändamålsenlig avtalsförvaltning med tillräcklig intern kontroll av ingångna direktupphandlade avtal.

Vi bedömer att nämnden säkerställt att verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Med beaktande av genomförd fördjupningsgranskning bedömer vi vidare att nämnden har säkerställt en delvis tillräcklig intern kontroll.

Kommunrevisorerna

För- och grundskolenämnden

Inom ramen för den grundläggande granskningen har vi under året genomfört dialogträffar med presidiet och nämnden. Vidare har vi följt nämnden genom att ta del av och läsa protokoll och andra väsentliga styr- och uppföljningsdokument. Vi har också granskat nämndens rapportering i samband med delårsrapport och årsredovisning för 2022.

Vi har även genomfört fördjupade granskningar inom området:

- Granskning av kommunens avtalsförvaltning

Granskningen av avtalsförvaltning visade att nämnden inte har säkerställt en ändamålsenlig avtalsförvaltning med tillräcklig intern kontroll av ingångna direktupphandlade avtal.

Vi bedömer att nämnden säkerställt att verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Med beaktande av genomförd fördjupningsgranskning bedömer vi vidare att nämnden har säkerställt en delvis tillräcklig intern kontroll.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Inom ramen för den grundläggande granskningen har vi under året genomfört dialogträffar med presidiet och nämnden. Vidare har vi följt nämnden genom att ta del av och läsa protokoll och andra väsentliga styr- och uppföljningsdokument. Vi har också granskat nämndens rapportering i samband med delårsrapport och årsredovisning för 2022.

Vi har även genomfört fördjupade granskningar inom området:

- Granskning av kommunens avtalsförvaltning

Granskningen av avtalsförvaltning visade att nämnden inte har säkerställt en ändamålsenlig avtalsförvaltning med tillräcklig intern kontroll av ingångna direktupphandlade avtal.

Vi bedömer att nämnden säkerställt att verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Med beaktande av genomförd fördjupningsgranskning bedömer vi vidare att nämnden har säkerställt en delvis tillräcklig intern kontroll.

Kulturnämnden

Inom ramen för den grundläggande granskningen har vi under året genomfört dialogträffar med presidiet och nämnden. Vidare har vi följt nämnden genom att ta del av och läsa protokoll och andra väsentliga styr- och uppföljningsdokument. Vi har också granskat nämndens rapportering i samband med delårsrapport och årsredovisning för 2022.

Vi har även genomfört fördjupade granskningar inom området:

Kommunrevisorerna

- Granskning av kommunens avtalsförvaltning

Granskningen av avtalsförvaltning visade att nämnden inte har säkerställt en ändamålsenlig avtalsförvaltning med tillräcklig intern kontroll av ingångna direktupphandlade avtal.

Vi bedömer att nämnden säkerställt att verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Med beaktande av genomförd fördjupningsgranskning bedömer vi vidare att nämnden har säkerställt en delvis tillräcklig intern kontroll.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Inom ramen för den grundläggande granskningen har vi under året genomfört dialogträffar med presidiet och nämnden. Vidare har vi följt nämnden genom att ta del av och läsa protokoll och andra väsentliga styr- och uppföljningsdokument. Vi har också granskat nämndens rapportering i samband med delårsrapport och årsredovisning för 2022.

Utökningar inom ramen för den grundläggande granskningen har genomförts inom följande områden:

- Hot och våld - förvaltarenheten
- Styrning och uppföljning av tillsyn avseende livsmedel och miljö- och hälsoskydd

De utökningar som genomförts inom ramen för den grundläggande granskningen har inte indikerat på brister i styrning och uppföljning inom de utvalda områdena.

Vi bedömer att nämnden säkerställt att verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Vidare bedömer vi att nämnden har säkerställt en tillräcklig intern kontroll.

Individ- och familjenämnden

Inom ramen för den grundläggande granskningen har vi under året genomfört dialogträffar med presidiet och nämnden. Vidare har vi följt nämnden genom att ta del av och läsa protokoll och andra väsentliga styr- och uppföljningsdokument. Vi har också granskat nämndens rapportering i samband med delårsrapport och årsredovisning för 2022.

Vi har även genomfört fördjupade granskningar inom området:

- Temagranskning – Attraktiv arbetsgivare
 - o Granskning av det organisatoriska och sociala arbetsmiljöarbetet
 - o Förstudie avseende styrning och uppföljning inom områden som kan påverka arbetsmiljön och kompetensförsörjningen
 - o Granskning av styrning och uppföljning av chefs- och ledarskap
- Granskning av kommunens avtalsförvaltning

Kommunrevisorerna

- Arbete mot våld i nära relationer

Temagranskningen avseende attraktiv arbetsgivare visade att det finns en god struktur och stöd för att bedriva det systematiska arbetsmiljöarbetet men att nämnden behöver utveckla sin styrning och uppföljning inom området. I den samlade rapport som upprättades framgår ett antal förbättringsområden, som nämnden bör beakta i sitt fortsatta utvecklingsarbete för att nå de personalpolitiska målen.

Granskningen av avtalsförvaltning visade att nämnden inte har säkerställt en ändamålsenlig avtalsförvaltning med tillräcklig intern kontroll av ingångna direktupphandlade avtal.

Granskningen avseende arbetet mot våld i nära relationer visar att nämnden inte har säkerställt en tillräcklig styrning, uppföljning och utvärdering av arbetet med kommunens Handlingsplan mot våld.

Vi bedömer att nämnden säkerställt att verksamheten bedrivs på ett delvis ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Vi bedömer att nämnden behöver stärka sitt arbetsmiljöarbete. Med beaktande av genomförda fördjupningsgranskningar bedömer vi vidare att nämnden har säkerställt en delvis tillräcklig intern kontroll.

Äldrenämnden

Inom ramen för den grundläggande granskningen har vi under året genomfört dialogträffar med presidiet och nämnden. Vidare har vi följt nämnden genom att ta del av och läsa protokoll och andra väsentliga styr- och uppföljningsdokument. Vi har också granskat nämndens rapportering i samband med delårsrapport och årsredovisning för 2022.

Utökningar inom ramen för den grundläggande granskningen har genomförts inom följande områden:

- Samverkan i bostadsförsörjning för äldre
- Samverkan utifrån äldreplanen

Vi har även genomfört fördjupade granskningar inom området:

- Temagranskning – Attraktiv arbetsgivare
 - o Granskning av det organisatoriska och sociala arbetsmiljöarbetet
 - o Förstudie avseende styrning och uppföljning inom områden som kan påverka arbetsmiljön och kompetensförsörjningen
 - o Granskning av styrning och uppföljning av chefs- och ledarskap
- Granskning av kommunens avtalsförvaltning

Temagranskningen avseende attraktiv arbetsgivare visade att det finns en god struktur och stöd för att bedriva det systematiska arbetsmiljöarbetet men det saknas i vissa fall förutsättningar att kunna bedriva arbetet så som det är tänkt. I den samlade rapport som

Kommunrevisorerna

upprättades framgår ett antal förbättringsområden, som nämnden bör beakta i sitt fortsatta utvecklingsarbete för att nå de personalpolitiska målen.

Granskningen av avtalsförvaltning visade att nämnden inte har säkerställt en ändamålsenlig avtalsförvaltning med tillräcklig intern kontroll av ingångna direktupphandlade avtal.

Vi bedömer att nämnden säkerställt att verksamheten bedrivs på ett delvis ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Kopplat till nämndens målstyrning noterar vi att åtgärder till de ej uppfyllda målen inte beskrivs på ett systematiskt sätt i nämndens uppföljning. Vi bedömer vidare att nämnden behöver stärka sitt arbetsmiljöarbete.

Med beaktande av genomförda fördjupningsgranskningar bedömer vi vidare att nämnden har säkerställt en delvis tillräcklig intern kontroll.

Tekniska nämnden

Inom ramen för den grundläggande granskningen har vi under året genomfört dialogträffar med presidiet och nämnden. Vidare har vi följt nämnden genom att ta del av och läsa protokoll och andra väsentliga styr- och uppföljningsdokument. Vi har också granskat nämndens rapportering i samband med delårsrapport och årsredovisning för 2022.

Utökningar inom ramen för den grundläggande granskningen har genomförts inom följande områden:

- Samverkan i bostadsförsörjning för äldre

Vi har även genomfört fördjupade granskningar inom området:

- Granskning av kommunens inköps- och upphandlingsprocess
- Granskning av kommunens avtalsförvaltning

Granskningen av inköp och upphandling visade att nämnden inte har säkerställt en ändamålsenlig upphandlings- och inköpsprocess. Brister finns i ett antal väsentliga avseenden; otydlighet i roll- och ansvarsfördelning, diskrepans mellan styrande dokument och praktiskt arbete, brist på centrala kontroller samt svårigheter i nuvarande system att inhämta korrekta data för analys och uppföljning.

Granskningen av avtalsförvaltning visade att nämnden i allt väsentligt säkerställt en tillräcklig avtalsförvaltning kopplat till upphandlade entreprenader.

Vi bedömer att nämnden säkerställt att verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Med beaktande av genomförda fördjupningsgranskningar bedömer vi vidare att nämnden har säkerställt en delvis tillräcklig intern kontroll.

Kommunrevisorerna

Överförmyndarnämnden

Inom ramen för den grundläggande granskningen har vi under året genomfört dialogträffar med presidiet och nämnden. Vidare har vi följt nämnden genom att ta del av och läsa protokoll och andra väsentliga styr- och uppföljningsdokument. Vi har också granskat nämndens rapportering i samband med delårsrapport och årsredovisning för 2022.

Utökningar inom ramen för den grundläggande granskningen har genomförts inom följande områden:

- Överförmyndarnämndens systemstöd

Vi bedömer att nämnden säkerställt att verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Vidare bedömer vi att nämnden har säkerställt en tillräcklig intern kontroll.

Valnämnden

Inom ramen för den grundläggande granskningen har vi under året genomfört dialogträffar med presidiet och nämnden. Vidare har vi följt nämnden genom att ta del av och läsa protokoll och andra väsentliga styr- och uppföljningsdokument. Vi har också granskat nämndens rapportering i samband med delårsrapport och årsredovisning för 2022.

Utökningar inom ramen för den grundläggande granskningen har genomförts inom följande område:

- Valnämndens arbete med det allmänna valet 2022

Vi bedömer att nämnden säkerställt att verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Vidare bedömer vi att nämnden har säkerställt en tillräcklig intern kontroll.

Umeåregionens brand- och räddningsnämnd

Inom ramen för den grundläggande granskningen har vi under året träffat nämndens presidium i dialogsamtal. Vidare har vi följt nämnden genom att ta del av och läsa protokoll och andra väsentliga styr- och uppföljningsdokument. Vi har också granskat nämndens rapportering i samband med delårsrapport och årsredovisning för 2022.

Vi bedömer att nämnden säkerställt att verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt delvis tillfredsställande sätt. Vi noterar att nämnden vid årsbokslutet redovisar en negativ budgetavvikelse på 3 660 tkr. Avvikelsen rör flera områden i nämndens verksamheter. Vidare bedömer vi att nämnden har säkerställt en tillräcklig intern kontroll.

Kommunrevisorerna

Nämnden för grundläggande IT-kapacitetstjänster

Inom ramen för den grundläggande granskningen har vi under året genomfört en dialogträff med nämnden. Vidare har vi följt nämnden genom att ta del av och läsa protokoll och andra väsentliga styr- och uppföljningsdokument.

Vi bedömer att nämnden säkerställt att verksamheten delvis bedrivits på ett ändamålsenligt sätt. Detta då nämnden inte följt upp målen för verksamheten under året, detta har endast skett i samband med årsbokslut. Vi bedömer dock att verksamheten bedrivits på ett från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Vidare bedömer vi att nämnden har säkerställt en tillräcklig intern kontroll.

Umeåregionens gemensamma nämnd för drift och hantering av personaladministrativa system

Inom ramen för den grundläggande granskningen har vi under året genomfört en dialogträff med nämnden. Vidare har vi följt nämnden genom att ta del av och läsa protokoll och andra väsentliga styr- och uppföljningsdokument samt nämndens rapportering i samband med delårsrapport och årsredovisning för 2022.

Vi bedömer att nämnden säkerställt att verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Vidare bedömer vi att nämnden delvis säkerställt en tillräcklig intern kontroll. Detta då nämnden inte följt upp och utvärderat den interna kontrollen i enlighet med fullmäktiges riktlinjer.

Kommunrevisorerna

4. Sammanfattning granskning av räkenskaper

Delårsbokslut

Granskningens syfte var att bedöma om kommunens delårsrapportering sker enligt lag och god redovisningssed samt om resultaten är förenliga med fullmäktiges mål.

De väsentligaste bedömningarna i granskningen sammanfattas enligt följande:

- Det har inte framkommit några omständigheter som ger oss anledning att anse att delårsbokslutet inte är upprättat i enlighet med lagen om kommunal bokföring och redovisning.
- Vi noterar att kommunen inte följer RKR² R5 Leasing och att klassificeringen av kommunens exploateringsfastigheter är under utredning.
- Resultatet enligt delårsrapporten bedöms delvis vara förenligt med de av kommunfullmäktige fastställda finansiella målen.
Resultatet enligt delårsrapporten bedöms inte vara förenligt med de av kommunfullmäktige fastställda verksamhetsmålen. Bedömningen grundar sig i att samtliga verksamhetsmål endast bedöms vara delvis uppfyllda i samband med delårsbokslutet. För helåret är det endast ett av målen som prognostiseras bli uppfyllt.

Årsredovisning

Syftet med granskningen är att bedöma om kommunens årsredovisning har upprättats i enlighet med kommunallag, lag om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) samt god redovisningssed i kommuner och regioner. Därtill att bedöma om resultaten är förenliga med fullmäktiges mål för god ekonomisk hushållning.

Den sammanfattande bedömningen i rapporten var att:

- Årsredovisningen, i allt väsentligt, har upprättats i enlighet med LKBR och god redovisningssed.
- Kommunen har uppnått balanskravet för helåret.
- Förvaltningsberättelsen uppfyller de krav som preciseras i RKR:s rekommendationer
- Kommunen efterlever i huvudsak gällande rekommendationer från RKR, med undantag avseende RKR:s rekommendationer avseende materiella anläggningstillgångar, leasing och sammanställd redovisning.
- Resultatet enligt årsredovisningen är delvis förenligt med de av kommunfullmäktige fastställda finansiella målen.
- Resultatet enligt årsredovisningen är inte förenligt med de av kommunfullmäktige fastställda verksamhetsmålen.

² Rådet för kommunal redovisning

Kommunrevisorerna

5. Sammanfattning av våra fördjupande granskningar

Attraktiv arbetsgivare – temagranskning

Temagranskningens syfte var att, ur olika perspektiv, granska och bedöma hur individ- och familjenämnden respektive äldrenämnden arbetar för att vara en attraktiv arbetsgivare.

Kommunstyrelsen och personalnämnden har också berörts i granskningen.

Kommunstyrelsen utifrån dess arbetsgivaransvar och ansvar för att

- leda arbetet med, och samordna utformningen av, övergripande mål, riktlinjer och ramar för styrningen av hela den kommunala verksamheten
- övervaka att de av fullmäktige fastställda målen och planerna för verksamheten och ekonomin efterlevs

Inom ramen för temagranskningen har tre delgranskningar per nämnd genomförts;

- Delgranskning 1 - Den organisatoriska och sociala arbetsmiljön.
- Delgranskning 2 - Styrning och uppföljning inom områden som kan påverka arbetsmiljön och kompetensförsörjningen³.
- Delgranskning 3 - Styrning och uppföljning av chefs- och ledarskap.

Därutöver har en samlad rapport upprättats, i syfte att ge en sammanfattande bedömning och analys avseende de förbättringsområden som identifierats i de delgranskningar som genomförts inom ramen för temagranskningen avseende styrelse och nämnders arbete för att vara en attraktiv arbetsgivare.

Nedan redogörs kort för granskningarnas resultat.

Delgranskning 1 – Den organisatoriska och sociala arbetsmiljön

Granskningens syfte var att bedöma om äldrenämnden respektive individ- och familjenämnden har säkerställt en tillräcklig intern styrning och kontroll med fokus på den organisatoriska och sociala arbetsmiljön.

Granskningen visade att personalnämnden har tillsett att det finns tillräckliga riktlinjer och rutiner för arbetet med den organisatoriska och sociala arbetsmiljön. Chefer och medarbetare medvetandegörs om gällande riktlinjer och rutiner bland annat genom kommunens intranät, introduktionsutbildningar och genom regelbundna möten som arbetsplatsträffar. Individ- och familjenämnden har fördelat arbetsmiljöuppgifter till socialdirektören som sedan fördelat detta ansvar vidare till chefer inom förvaltningen.

³ Rekrytering, introduktion, sjukfrånvaro, personalomsättning, kompetensförsörjning inom kommunens ytterområden samt avslut av anställning

Kommunrevisorerna

Individ- och familjenämnden

Granskningen avseende individ- och familjenämnden visade att det fanns flera utmaningar inom förvaltningen kopplat till det systematiska arbetsmiljöarbetet och att det vid granskningens tidpunkt pågick ett särskilt arbetsmiljöarbete inom myndighetsutövningen.

Socialdirektören och ytterligare två chefer hade returnerat arbetsmiljöuppgifter, vilket framgick bero på avsaknad av möjlighet att säkerställa att det finns en fungerande fördelning av arbetsmiljöuppgifter, då de chefer som tilldelats uppgifterna saknar befogenheter att utföra dem. Socialdirektören kunde enligt returneringen inte ta ansvar för den organisatoriska och sociala arbetsmiljön i enlighet med föreskriften AFS 2015:4. Returneringen har skett med anledning av risker som varit kända av kommunledning, förvaltning och skyddsombud sedan 2019. Att riskerna varit kända under en längre tid indikerar att den ordinarie uppföljningen inom nämnden, men även utifrån personalnämndens samt kommunstyrelsens övergripande ansvar, inte har varit tillräcklig för att fånga upp och åtgärda de problem som funnits.

Vår sammanfattande bedömning är att kommunstyrelsen och personalnämnden delvis har säkerställt en tillräcklig intern styrning och kontroll med fokus på den organisatoriska och sociala arbetsmiljön. Det finns en god struktur och stöd för att bedriva det systematiska arbetsmiljöarbetet men vi bedömer att individ- och familjenämnden behöver utveckla sin styrning och uppföljning inom området.

Äldrenämnden

Granskningen, samt arbetsmiljöverkets inspektion under 2022, visade att det finns utmaningar för enhetschefer kopplat till arbetsbelastning samt tid för att utföra det systematiska arbetsmiljöarbetet. Vi bedömer att äldrenämnden i högre utsträckning bör säkerställa att tilldelade arbetsuppgifter stämmer överens med enhetschefernas befogenheter och resurser. Den ordinarie uppföljningen samt beslutade åtgärder utifrån tidigare års systematiska arbetsmiljöarbete synes inte ha varit tillräckligt för att fånga upp och åtgärda detta. Vi bedömer vidare att äldrenämnden behöver förbättra sin uppföljning avseende att tillräckliga åtgärder vidtas utifrån identifierade risker.

Vår sammanfattande bedömning är att kommunstyrelsen, personalnämnden och äldrenämnden delvis har säkerställt en tillräcklig intern styrning och kontroll med fokus på den organisatoriska och sociala arbetsmiljön. Det finns en god struktur och stöd för att bedriva det systematiska arbetsmiljöarbetet men det saknas i vissa fall förutsättningar att kunna bedriva arbetet så som det är tänkt.

Kommunrevisorerna

Delgranskning 2 - Styrning och uppföljning inom områden som kan påverka arbetsmiljön och kompetensförsörjningen⁴

Förstudiens syfte var att kartlägga äldrenämnden resp. individ- och familjenämndens rutiner avseende styrning, uppföljning och kontroll inom ett antal områden som bedöms kunna påverka arbetsmiljön och kommunens kompetensförsörjning på kort och lång sikt.

Förstudien fokuserade på områdena rekrytering, introduktion, sjukfrånvaro, personalomsättning, kompetensförsörjning i kommunens ytterområden samt avslut av anställning. Nedan framgår kortfattat gjorda iakttagelser för respektive område. Iakttagelser som anges nedan avser såväl individ- och familjenämnden som äldrenämnden, om inget annat anges.

Förstudien visar att det finns ett gott stöd för ansvariga chefer vid rekrytering, både vad gäller rutiner och stöd under processen. Vad gäller introduktion bedrivs ett arbete för att säkerställa en god introduktion på såväl kommunövergripande nivå som på nämndnivå, vilket också följs upp i olika former. I de utvalda enheterna finns utarbetade former för introduktion. En enkät har skickats ut till nyanställda i de utvalda enheterna, där det framgår att merparten av respondenterna upplever att de fått en god introduktion och att de får stöd av chefer och kollegor.

Förstudien visar att uppföljning och analys av sjukfrånvaron sker på olika nivåer och med olika fokus. Ev. brister i arbetsmiljön som riskerar att leda till sjukfrånvaro hanteras främst inom ramen för det systematiska arbetsmiljöarbetet, genom löpande riskbedömningar och framtagande av handlingsplaner. Inom äldreomsorgen arbetar de också med "aktiv rehabilitering" som uppges vara väldigt framgångsrikt, där äldreomsorgen under år 2021 hade den kortaste rehabiliteringstiden, ställt mot övriga förvaltningar.

Uppföljning och analys av personalomsättningen förefaller inte ske lika strukturerat som den uppföljning som sker avseende sjukfrånvaro. Det sker dock en uppföljning årsvis, på förvaltningsnivå och på kommunövergripande nivå, och utifrån den vidtas åtgärder vid behov. De åtgärder som vidtas är tätt kopplade till de åtgärder som vidtas för att minska/förebygga sjukfrånvaro, där arbetsmiljöarbetet är en viktig del.

Av förstudien framgår att det inte sker ett riktat arbete med kompetensförsörjning i kommunens ytterområde. Kompetensförsörjningsplaner finns framtagna på kommunövergripande nivå och på nämndnivå. I kompetensförsörjningsplanerna framgår dock inte om/vilka utmaningar som ses för kommunens centrala delar eller för kommunens ytterområden. Förstudien visar dock att det finns vissa utmaningar i ytterområdena inom äldreomsorgens verksamheter, och åtgärder har vidtagits i viss utsträckning. Vi noterar också att andel omsorgspersonal på vardagar resp. helgdagar i särskilt boende (äldreomsorg) som har adekvat utbildning uppgår till 50 % resp. 46 %. Jämfört med övriga kommuner är

⁴ Rekrytering, introduktion, sjukfrånvaro, personalomsättning, kompetensförsörjning inom kommunens ytterområden samt avslut av anställning

Kommunrevisorerna

detta förhållandevis lågt, och Umeå kommun placerar sig här bland de 25 % sämsta i detta hänseende.

Vid avslut av anställning finns rutiner i viss utsträckning, i form av en checklista och mall för avslutssamtal. Det finns inte några riktlinjer i övrigt som tydliggör hur processen går till, vilket förklaras av att varje ärende är unikt. I de fall överenskommelser tecknas med medarbetare styrs processen utifrån kommunstyrelsens delegationsordning i personal- och organisationsfrågor. Processen uppges vara tydlig och chefer har stöd av förvaltningens personalchef, personaldirektör samt förhandlare och förhandlingschef i processen.

Integrity survey/mätning av riskkultur

Inom ramen för delgranskning 2 genomfördes även en enkätundersökning. Undersökningens syfte var att ge en nulägesbeskrivning av riskkulturen inom kommunens äldreomsorg samt individ- och familjeomsorg. Med riskkultur avses i detta sammanhang organisationens förmåga att förebygga oegentligheter och oönskat beteende bland chefer och medarbetare.

Enkäten visar att det inte finns någon utbredd eller generell problematik kring riskkultur inom förvaltningarna Äldreomsorg samt Stöd och omsorg, detta då flertalet svar ligger över 3 på en femgradig skala. Totalbetyget på 3,6 stämmer väl överens med resultat från andra, jämförbara svenska kommuner. I de utvalda enheterna ligger snittbetyget på 3,6 eller över. Ett tydligt positivt område i det övergripande resultatet är området "Support från anställda" där det bland annat upplevs att man inom sin avdelning eller enhet uppmuntras att agera korrekt. Den del av kulturen som upplevs som minst positiv är området "Transparens". Detta uttrycks bland annat som att den rådande organisationskulturen innebär att bristande regelefterlevnad och felaktigt beteende riskerar att döljas, samt att interna kontroller riskerar att kringgås eller manipuleras

Delgranskning 3 – Styrning och uppföljning av chefs- och ledarskap

Granskningens syfte var att bedöma om kommunstyrelsen, individ- och familjenämnden samt äldrenämnden säkerställt en ändamålsenlig styrning och uppföljning av chefs- och ledarskapet i organisationen, utifrån kommunens policy för chefs- och ledarskap. Iakttagelser och bedömningar som anges nedan avser såväl individ- och familjenämnden som äldrenämnden.

Granskning har visat att de krav och förväntningar som finns ställs på cheferna upplevs som tydliga. Det finns strukturer för rekrytering, introduktion, chefsstöd och utveckling som ledare. Granskning visar dock på ett antal utvecklingsområden såsom att det finns ett behov av att se över chefernas möjligheter att nyttja de utvecklingsmöjligheter som finns samt att vid fördelning av antal medarbetare per chef ta hänsyn till fler parametrar än antal.

Vår sammanfattande bedömning utifrån granskningens syfte är att kommunstyrelsen, individ- och familjenämnden och äldrenämnden i stort har säkerställt en ändamålsenlig styrning och uppföljning av chefs- och ledarskapet i organisationen, utifrån kommunens policy för chefs- och ledarskap.

Kommunrevisorerna

Samlad rapport – Attraktiv arbetsgivare

Den samlade rapportens syfte var att ge en sammanfattande bedömning och analys avseende de förbättringsområden som identifierats i de delgranskningar som genomförts inom ramen för temagranskningen avseende styrelse och nämnders arbete för att vara en attraktiv arbetsgivare. Förbättringsområdena grundar sig i såväl konstaterade förbättringsområden som områden där moment i granskningarna indikerar att det finns risk att det arbete som bedrivs inte är tillräckligt.

Utifrån granskningens resultat identifierades områden med bäring på arbetsmiljön och dess konsekvenser som bedömdes vara särskilt viktiga för nämnderna att arbeta vidare med; chefers förutsättningar, arbetsbelastning samt sjukfrånvaro och personalomsättning. Områden som även kommunens personalpolitiska mål tar fasta vid.

Brister i arbetsmiljön kan ge stora och varaktiga konsekvenser för sjukfrånvaron, och den organisatoriska och sociala arbetsmiljön har stor betydelse. Att arbeta med friskfaktorer kan bidra till en låg och stabil sjukfrånvaro. När det finns organisatoriska förutsättningar för att friskfaktorer fungerar väl i vardagen, mår medarbetare bra, utvecklas och orkar prestera. Friskfaktorerna kan därmed bidra till såväl en bra arbetsmiljö som måluppfyllelse för verksamheten – som på så vis blir en mer attraktiv arbetsplats.

Sammantaget visade granskningen att det finns flera förbättringsområden som nämnderna i högre utsträckning behöver uppmärksamma och arbeta vidare med för att nå kommunens personalpolitiska mål. Identifierade förbättringsområden kopplades till de friskfaktorer som Suntarbetsliv utgår ifrån i sitt arbete. Genom att beakta, och där så krävs stärka/utveckla arbetet med, förbättringsområdena i sitt fortsatta arbete bedöms nämndernas förutsättningar att kunna nå de personalpolitiska målen förbättras ytterligare.

Granskning av kommunens arbete mot våld i nära relationer

Granskningens syfte var att bedöma om kommunstyrelsen och berörda nämnder säkerställt en ändamålsenlig styrning och uppföljning av arbetet mot våld i nära relationer. Granskningen av det kommunövergripande arbetet har utgått från antagen Handlingsplan mot våld.

De delar ur handlingsplanen som relaterar till våld i nära relationer har inte implementerats i kommunen. Vi ser positivt på det pågående arbetet men noterar att det krävs större krafttag för att prioritera det brottsförebyggande arbetet och implementeringen av handlingsplanen. Vi är kritiska till att varken kommunstyrelsen eller berörda nämnder har följt upp prioriterade aktiviteter.

Under 2021 genomfördes en kommunövergripande kartläggning av våldet i kommunen. Samverkansforumet UmeBrå har utifrån kartläggningen tagit fram tre rekommenderade målområden för den fortsatta brottsförebyggande verksamheten. Detta bedömer vi ger en

Kommunrevisorerna

välgrundad väg för arbetet mot våld i nära relationer. Samtidigt noterar vi att Handlingsplan mot våld innehåller direktiv till flera verksamheter att kartlägga våldet inom sina respektive ansvarsområden. Här brister nämnderna i sin efterlevnad av handlingsplanen.

Vår sammanfattande bedömning utifrån granskningens syfte är kommunstyrelsen inte har säkerställt en tillräcklig styrning, uppföljning och utvärdering av arbetet med kommunens Handlingsplan mot våld.

Granskning av samverkan i planprocessen

Granskningens syfte var till att bedöma om kommunen har en ändamålsenlig samverkan i planprocessen. Fokus har varit på om byggnadsnämnden tillsammans med andra berörda styrelser och nämnder har en god samverkan som ger hög kvalitet på antagna detaljplaner.

Under senare tid har berörd verksamhet i kommunen omorganiserats och ytterligare personella resurser har tillförts. Även om tillräckligt med resurser finns vid avdelningen kan processen bli lidande till följd av bristande resurser i samverkande verksamheter.

Kommunens detaljplanavdelning har rutiner och sändlistor för att säkerställa att samtliga relevanta verksamheter i kommunen och i de kommunala bolagen tidigt ska ges möjlighet att delta i planprocessen. Granskningen visar också att de kommunala bolagen deltar i den utsträckning det bedöms vara relevant.

Idag genomförs ingen ändamålsenlig uppföljning av hela detaljplaneprocessen inklusive hur samverkan har skett. Intervjupersoner vid såväl kommunen som vid de kommunala bolagen konstaterar dock att samverkan fungerar bra. Enligt uppgift håller planavdelningen på att ta fram rutiner rörande uppföljning och utvärdering av planprocessen.

Vår sammanfattande bedömning utifrån granskningens syfte är att byggnadsnämnden endast delvis säkerställer att samverkan i planprocessen är ändamålsenlig.

Granskning av kommunens inköps- och upphandlingsprocess

Granskningens syfte var att bedöma om kommunstyrelsen och tekniska nämnden har säkerställt en ändamålsenlig upphandlings- och inköpsprocess utifrån gällande lagar och föreskrifter samt kommunens policys och riktlinjer inom området.

Givet omfattningen av kommunens årliga inköp är det angeläget att den strategiska styrningen av arbetet stärks. Upphandlingsfrågor behandlas i dagsläget inte systematiskt på koncern- eller kommunledningsnivå och den övergripande rolloch ansvarsfördelningen är otydlig utifrån befintliga styrdokument. Vidare stämmer inte beskrivningarna i styrdokumenten överens med hur arbetet bedrivs. Inköpsfakturerna bekräftas av genomförda stickprov.

Vi noterar att flera relevanta åtgärder pågår eller planeras inom kommunen för att stärka den interna kontrollen avseende inköp och upphandling. Under 2022 införs bland annat ett verktyg som möjliggör uppföljning och spendanalys. En central aspekt för att verktyget ska

Kommunrevisorerna

utgöra avsett stöd är att relativt fullständiga data matas in, vilket bland annat kräver en mer samlad bild av kommunens avtal. Vidare ska utbildning genomföras för samtliga som ska ha beställarbehörighet.

Vår sammanfattande bedömning var att kommunstyrelsen och tekniska nämnden inte har säkerställt en ändamålsenlig upphandlings- och inköpsprocess. Bedömningen grundar sig i att den interna kontrollen brister i ett antal väsentliga avseenden; otydlighet i roll- och ansvarsfördelning, diskrepans mellan styrande dokument och praktiskt arbete, brist på centrala kontroller samt svårigheter i nuvarande system att inhämta korrekta data för analys och uppföljning.

Granskning av kommunens avtalsförvaltning

Granskningens syfte var att bedöma om kommunen har säkerställt en ändamålsenlig avtalsförvaltning med tillräcklig intern kontroll av ingångna avtal.

Kommunen saknar en tydlig styrning samt roll- och ansvarsfördelning för tillvägagångssätt för avtalsförvaltning. Avsaknaden av styrning medför att den avtalsuppföljning som trots allt genomförs i huvudsak är sporadisk och händelsebaserad. Det innebär att även om vissa avvikelser identifieras genom exempelvis kontroller och möten genomförs i regel inte uppföljning av de krav som i upphandlingsdokumentationen ställs på entreprenören. Det gäller även när det i avtal tydligt framgår att kommunen ska eller kan komma att genomföra egna kontroller.

Vi konstaterar även att avsaknaden av löpande uppföljning gör att kommunen i stor utsträckning behöver förlita sig på att allmänheten upptäcker och rapporterar avvikelser för upphandlade varor och tjänster som riktar sig direkt till medborgare.

Vi ser positivt på att kommunstyrelsen påbörjat processen med att förstärka och förbättra sin avtalsförvaltning, bland annat genom rekrytering av hållbarhetsstrateger, utveckling av verktyg för spendanalys och en ny avtalsdatabas. Kommunstyrelsen har också fullmaktigt uppdrag att ta fram en ny upphandlingspolicy.

Vår sammanfattande bedömning utifrån granskningens syfte är att kommunstyrelsen och berörda nämnder inte har säkerställt en ändamålsenlig avtalsförvaltning med tillräcklig intern kontroll av kommunens ingångna avtal. Undantaget är upphandlade entreprenader för vilka vi bedömer att tekniska nämnden i allt väsentligt säkerställt en tillräcklig avtalsförvaltning.

Projektstyrning – AB Bostaden

Granskningens syfte var att bedöma om bolagets modeller och genomförande av projektstyrningen är ändamålsenlig och efterlevs i de projekt som bolaget genomför.

Vår sammanfattande bedömning är att bolaget har en ändamålsenlig modell för projektstyrning. Granskningen visade att det sker en kontinuerlig utveckling av mallar och

Kommunrevisorerna

checklistor mm baserat på identifierade behov. Beslut om projekt och rapportering sker i enlighet med gällande delegationsordning. Formellt beslut och riskbedömning av nuvarande projektstyrningsmodell har inte skett av styrelsen. Riskbedömning sker inför varje projekt utifrån olika områden för sociala-, ekologiska- och ekonomiska faktorer samt fysiska faktorer. Exempel som bedöms är hyresgästpåverkan, avkastningsnivåer, miljöpåverkan, tidsaspekt, arbetsmiljö och omvärld.

Projektstyrning – Infrastruktur i Norr AB

Granskningens syfte var att bedöma om bolagets modeller och genomförande av projektstyrningen är ändamålsenlig och efterlevs i de projekt som bolaget genomför.

Vår sammanfattande bedömning är att styrelsen har säkerställt att systemstöd för genomförande av projekt finns på plats liksom systemstöd för underhåll av förvaltade fastigheter. Bolaget genomför projekt enligt erhållna uppdrag från kommunen alternativt på uppdrag från Umeå Hamn AB. Rutin för rapportering och uppföljning av projekten finns på plats (avvikelsebaserad rapportering till styrelsen). Avstämningsrutin med de parter på vilkas uppdrag projekt genomförs finns även i projektledningsstödet. Styrelsen har inte framfört önskemål om förändrade rutiner i årliga utvärderingar av styrelsens arbete. Antalet projekt inom bolaget är relativt begränsat men så även organisationen varvid sårbarheten är relativt stor vid exempelvis personalomsättning. Därtill är projekten komplexa och fleråriga.

Kommunrevisorerna

6. Samordnad revision och lekmannarevisorernas granskning

Samordnad revision mellan kommunförvaltningen och kommunens företag är ett viktigt instrument för ägarens (kommunfullmäktiges) kontroll och uppföljning. Som lekmannarevisorer har vi granskat den verksamhet som bedrivs i bolagen under 2022.

Den samordnade revisionen ger förutsättningar att bedöma hur kommunen arbetar med ägarstyrning och förvaltningskontroll. Granskningen har genomförts utifrån ett övergripande styrperspektiv där ägardirektiven och kommunstyrelsens uppsikt är viktiga inslag.

Lekmannarevisorernas uppgift i de kommunala bolagen är att granska om bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om den interna kontrollen är tillräcklig samt om anvisningar från årsstämman följs. Granskningen ska ske enligt god sed och resulterar i en granskningsrapport som presenteras för årsstämman via bolagens styrelse. Granskningsrapporten bifogas revisionsberättelsen avseende kommunen.

Under 2022 har lekmannarevisorerna inom ramen för den grundläggande granskningen träffat bolagsledningarna vid två tillfällen. Vidare har vi följt bolagen genom att ta del av och läsa protokoll och andra väsentliga styr- och uppföljningsdokument. Vi har även genomfört särskilda utökad grundläggande granskning av avtalsförvaltningen i bolagen UPAB, Umeå Hamn AB och AB Bostaden. Resultatet av den grundläggande granskningen har sammanfattats i separata rapporter.

Vi har även genomfört en fördjupad granskning avseende projektstyrning som berörde AB Bostaden och Infrastruktur i Norr AB (se avsnitt 5). Därtill har vi genomfört ett rundabordsamtal avseende elektrifiering där representanter från såväl bolag som förvaltningar deltog.

Umeå den 17 april 2023

Ewa Miller
Ordförande

Per-Erik Evaldsson
Vice ordförande

Eva Arvidsson

Ulla-Britt Lindholm

Lennart Salomonsson

Marie Sandström-Öhberg

Anders Rålin